

NATTVAKAN

Medlemsskrift för HFK

HFK

ÅRG.11

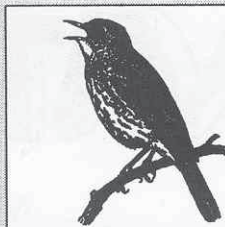
NR 2

1997

HUDIKSVALLSREGIONENS FÅGELKLUBB

Nattvakan

utges av Hudiksvallsregionens fågelklubb (HFK).
Tidningen utkommer med två nummer årligen och
erhålls av samtliga medlemmar i HFK. Årsav-
giften för medlemsskap är för närvarande 40 kronor
och insättes på pg 88 94 30 - 5.

Hudiksvallsregionens fågelklubb

är lokalklubb till Gävleborgs Läns Ornitologiska Förening (GLOF). Medlemsskap i HFK är dock oberoende av medlemsskap i GLOF. HFK:s verksamhetsområde utgörs av Hudiksvalls och Nordanstigs kommuner.

Lokalklubben har till syfte att samla och stimulera intresset för fågelfaunan och skyddet av fågelmiljön i Hudiksvalls och Nordanstigs kommuner. Dessutom skall föreningen verka för att sprida kunskap i fågelfrågor genom kursverksamhet och exkursioner. Föreningen skall vara ett forum där medlemmarna inspirerar och informerar varandra. En viktig uppgift för föreningen är att vara drivande i vissa frågor med anknytning till fågelskydd.

Styrelse

Ordförande

Mats Axbrink
Blockvägen 34B
824 34 Hudiksvall
Tel: 0650/963 87

Vice ordförande

Owe Nygren
Bringstavägen 16
820 75 Harmånger
Tel: 0652/300 22

Sekreterare

Sven Carlberg
Mikjenäset
820 65 Forsa
Tel: 0650/260 49

Kassör

Lars-Göran Lindström
Slåttervägen 13
824 40 Hudiksvall
Tel: 0650/141 21

Övrig ledamot

Bo Fagerström
Åsgatan 3
824 42 Hudiksvall
Tel: 0650/59 51 58

Suppleant

Lars Norman
Klockargården
820 77 Gnarp
Tel: 0652/206 61

Suppleant

Björn Selin
Varvsgatan 3A
824 32 Hudiksvall
Tel: 0650/999 06

Följ med HFK på exkursion

Hudiksvallsregionens fågelklubb
har ett digert utflyktsprogram
under alla årstider.

Intressanta observationer

MYCKET HAR JU HUNNIT HÄNDA sedan den senaste Nattvakan kom till Er brevlåda så vilka datum vår-fåglarna anlände osv kan kännas lite passé nu. Bland intressantare obsar under våren måste dock nämnas lappugglorna som sågs på flera lokaler i mars-april, två olika vittrutar visade sig också i Hudiksvalls-fjärden och spetsbergsgås sågs bl a på en av tisdags-ekskursionerna.

Den kyliga och torra våren bjöd i övrigt på få över-raskningar. När äntligen värmen kom i senare delen av maj så "tinade" också några ovanliga fåglar fram. Vid Hålsjöviken sågs först rödspov och någon vecka senare svarttärna. Tillfälligt sågs en hane ängshök i Njutånger och härfågel vid Mellanfjärden. Lågvatten i havet innebar att stora mängder mosnäppa rastade och vid Borka kunde både myrsnäppa och smal-näbbad simsnäppa upptäckas bland dessa.

Bland häckfåglar kan noteras att paret amerikansk kopparand vid Tannetjärnen återkom och honan sågs sedan med en unge som dock tycks ha dött senare under sommaren. Gråhakedopping hittades på ny häckplats i Forsa och vid redan nämnda Hålsjöviken häckade två par av arten. På Bålsön konstaterades häckning av lundsångare trots att ingen fågel hördes sjunga under försommaren, men ön är ju stor med tydligen många lämpliga lundsångarrevir. Vitkindad gås häckade utanför Gackerön och vid Långvind upptäcktes två hägerbon med ungar.

Rykten gör gällande att lappugglorna från i våras

Fortsättning sidan 17

Innehåll nr 2 -97

Fåglar och fågelskådning året runt	3
<i>Mats Axbrink</i>	

Havsfåglar på Runde	4
<i>Ville Fagerström</i>	

Gammelsten-silltrutarnas paradis	6
<i>Mats Axbrink</i>	

Notiser	8
<i>Lars Göran Lindström</i>	

Exkursioner	11
<i>Mats Axbrink</i>	
<i>Lars Göran Lindström</i>	

Fåglar på CD-ROM	13
------------------------	----

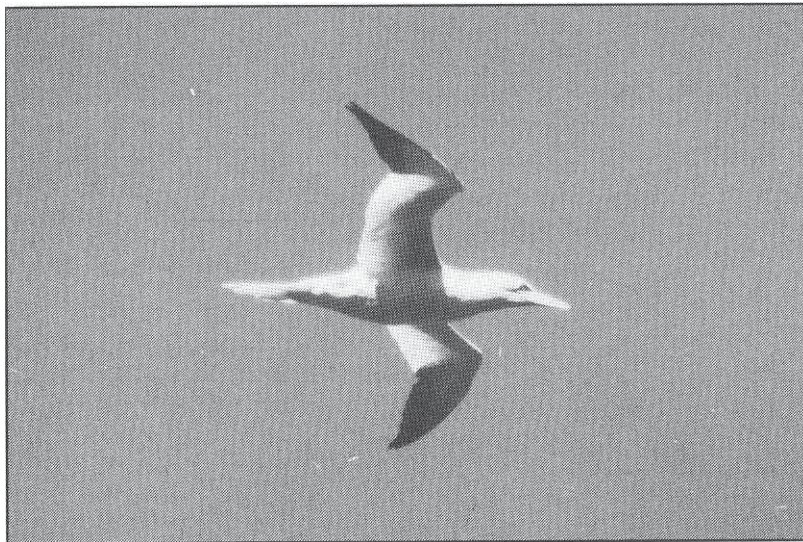
Rapport från ringmärkningen	15
<i>Lars Göran Lindström</i>	

Berguv Nord	16
-------------------	----

Tävling	17
<i>Lars Göran Lindström</i>	

Program	18
---------------	----

*Foto på fram- och baksida:
Lunnefåglar.
Av Ville Fagerström.*

Havssula på Runde. Foto: Ville Fagerström.

Havsfåglar på Runde

Ville Fagerström

*För tio år sedan gjorde Hudiksvallsregionens fågelklubb en resa till fågelön Runde utanför Norges västkust. Jag har länge velat studera havsfåglar och öva mig på fågel-
fotografering. Runde borde kunna vara en perfekt plats för båda delarna.*

I SLUTET AV JUNI gav sig Bosse och jag iväg på den 90 mil långa bilfärden mot Atlantkusten. Vi kom fram efter midnatt och slog upp vårt tält i dimma och duggregn.

På morgonen sken dock solen och när vi klev ut ur tältet drog en pilgrimsfalk över tältplatsen. Därefter började vi dagen, som

de flesta dagarna, med att gå över ön till branten där tusentals lunnefåglar och havs-
sulor häckar. Branten är mer än 200 m hög
och ungefär 100 000 par lunnefåglar häckar
där.

Det var en fantastisk upplevelse att se
lunnarna som i en myggsvärm flyga till och

Ville på väg att ta en ny bild. Foto: Bo Fagerström.

från sina bohålor. Där tillbringade jag många timmar med kamera och kikare.

Från båt ser man allting ännu bättre. Därför blev en av höjdpunkterna på Runde, båturen som tog oss runt ön.

Från båten såg vi på nära håll häckande havssulor, sillgrisslor, tretåiga måsar, tordmular, toppskarvar och stormfåglar.

En annan höjdpunkt var vandringen till fyren på Rundes västligaste udde ut mot Atlanten. Vi gick över en 300 m hög topp där den hårda vinden höll på att blåsa oss av kliporna.

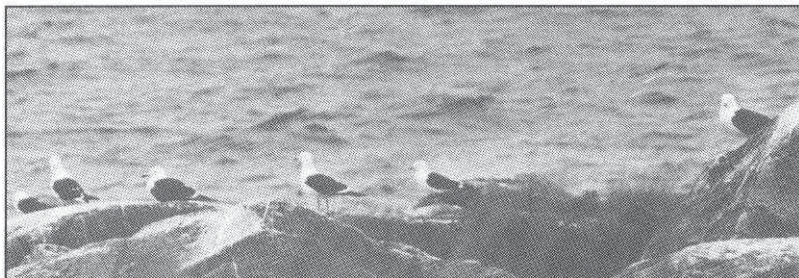
På vägen fick vi se storlabb på bø. Vid fy-

ren hade vi flygande havssulor, stormfåglar och storlabbar på nära håll, här tog jag mängder av bilder.

På Runde finns inte bara massor av fåglar. Några gånger fiskade jag från piren i Runde hamn och drog upp ett tiotal sejar på knappt en timme.

Ville har sökt och fått ett bidrag till Runderesan från Magnus Johanssons fond. Tack vare detta bidrag kunde resan bli av! Bidrag från Magnus fond kan sökas av, och delas ut till, fågelintresserade barn och ungdomar.

Ville kommer att visa sina bilder från Runde vid något innemöte under vintern.

Gammelsten

silltrutarnas paradis

Text: Mats Axbrink, Foto: Lars Norman

Silltruten (Larus Fuscus) förekommer i Sverige i två raser. En på västkusten, intermedius och en på östkusten, fuscus. Vår ras, fuscus, har under de senaste årtiondena blivit allt sällsyntare och räknas nu som en hotad fågel som behöver speciell hänsyn. I vår region är vi ännu ganska lyckligt lottade med stora kolonier på bl a Gran, Jättbågan och Vitörarna. I Hudiksvalls kommun ligger den största kolonin på ön Gammelsten.

Äntligen hade den första vårvärmen kommit. Under aprilkvällen besökte jag sandstranden på Storsand där man har nära till fågelskäret Gammelsten. Till min glädje kunde jag se att årets två första silltrutar hade anlänt från sina vinterkvarter i det inre av Afrika.

Gammelsten är lite annorlunda än de flesta fågelöar, den ligger nämligen påfallande nära fastlandet, vilket gör att man relativt enkelt kan studera fågellivet på ön, även utan båt. En tanke dök upp under kvällen. Mats Sundqvist, en av de mest aktiva skådarna, har ju

sommarstuga i närheten. Varför inte be honom att kolla upp silltrutskolonin lite närmare. Jodå, Mats ställde gärna upp.

Silltrutarna anländer

Den första uppgiften var att från båt regelbundet räkna antalet silltrutar på ön tills alla var på plats.

Våren blev ju sen och först kring 10 maj hade alla anlänt. Som mest kunde hela 137 st silltrutar räknas in. Jag ställde mig först lite tvivlande till denna höga maxsumma, men den skulle visa sig vara riktig.

...och häckar

I mitten av juni var jag ute tillsammans med Mats och Lars Göran Lindström för att inventera även andra arter på ön och omgivande skärgårdsöar. Då kunde jag själv se att det fanns stora mängder silltrut på ön, långt fler än jag tidigare trott. Kolonin bedömdes till 70 par, den största i Hudiksvalls kommun. Andra arter på ön var bl a fiskmå, gråtrut, havstrut, silver- och fisktärna, skärpip-lärka samt vigg, svärta och ejder.

Tidigt en gryning i början av juli var det dags för ringmärkning av silltrutarnas ungar. De tycktes ha lyckats bra med häckningen och hela 50 ungar försågs med ring. Hoppas inte minken hittar hit!

Mats fortsatte sedan under sommaren att kolla av ön. I slutet av sommaren vimlade det av silltrutar på ön, såväl gamla som unga. Minst 250 stycken ansåg Mats.

...och flyttar bort

Till skillnad från sina släktingar grå- och havstrut så är det sällan ungarna flyger långt ifrån födelseön innan sydflyttningen är aktuell. Har silltrutarna misslyckats med häckningen

lämnar de snart ön, men annars verkar de gamla och unga följas åt söderut.

Silltrut ses sällan i några större mängder under flyttningen. När bortsträcket sker är därför inte helt klarlagt. Under hösten besöktes Gammelsten ungefär var femte dag. Det verkade som att silltrutarna hade den egenheten att de delvis lämnade ön under dagen, sannolikt för födosök, men återkom under kvällen. Kvällen tycks alltså vara rätt tid för besök för att följa bortflyttningen under hösten.

Fågelbordet 97/98

Om Ni nu har putsat fågelbordet riktigt rent, inhandlat den allra läckaraste fågelmaten och rengjort kikaren så är det åter dags att delta i HFK:s enkät FÅGELBORDET. Kan vi upprepa fjolårets siffror på gråspettar? Kommer fler trastar och bofinkar att övervintra? Vem upptäckter rariteter som stenkäck och snösiska? Frågorna är många inför vintern och fågelbordsmatningen. Lämna den bifogade enkäten till Lars-Göran senast den 1 mars för att vi ska kunna presentera resultaten i Nattvakan 1/98.

Nyheter från ringmärkningscentralen

En häger som ringmärktes som bounce 6 maj 1989 på Eneskärvet, Hoby, Blekinge återfanns den 10 januari 1997 i Boromo, Burkina Faso. Avstånd 5 167 km. Riktning 205 grader SSV.

Detta är det åttonde fyndet av en svensk-märkt häger i tropiska Afrika.

En ormvråk ringmärkt som bounce 14 juni 1975 vid Krankesjön i Skåne återfanns död i närheten av en eltransformator den 16 mars 1997 vid Tomelilla i Skåne. Avstånd 37 km. Riktning 120 grader OSO.

Nästan 22 år gammal är detta den hittills äldsta kända ormvråken i svensk ringmärkning. Det var två ungar i kullen, men den andra ungen blev påkörd av bil redan samma år som de ringmärktes. Den äldsta kända ormvråken, märkt i Tyskland, återfanns efter drygt 25 år.

En fjällvråk ringmärkt som bounce 7 juli 1982 i närheten av Boden i Norrbotten återfanns trafikdödad 29 januari 1997 i Ramonovi, Kroatien. Avstånd 2 313 km. Rikt-

ning 186 grader S.

Detta är det sydligaste svenska fyndet av arten samt den hittills äldsta (14 år 7 månader).

En fiskgjuse ringmärkt som bounce 21 juli 1979 i trakten av Luleå hittades död 20 januari 1996 i Chikupili, nära Kabwe, Zambia, där den fastnat i ett fisknät. Avstånd 8 892 km. Riktning 173 grader S.

Endast två svenska fiskgjusar har tidigare återfunnits söder om ekvatorn. De flesta svenska fiskgjusarna tycks övervintra i tropiska Västafrika.

Ett kullsyskon, som återfanns i Ukraina 1994, valde också en östlig flyttningssväg.

En sidensvans ringmärkt som ung hane 2 mars 1996 i Lyckeby, Blekinge blev insamlad 25 februari 1997 i Yarkovo, Västra Sibirien, Ryssland. Avstånd 3 058 km. Riktning 66 grader ONO.

Detta är det hittills östligaste fyndet av en svensk-märkt sidensvans.

En sävsångare ringmärkt 3 september 1996 som ungfågel vid Falsterbo fågelstation kontrollerades av ringmärkare tre dagar senare, 6 september, vid Waulwilermoos i Schweiz.

Avstånd 974 km. Riktning 202 grader SSV.

Ett exempel på en mycket snabb förflyttning. Arten övervintrar i tropiska Västafrika.

En törnsångare ringmärkt 6 juli 1994 som ettårig hona vid Ottenby fågelstation återfanns i mars 1997 i Matrouh, Egypten, "fångad i ett nät i ett träd". Avstånd 2 888 km. Riktning 158 grader SSO.

Fynd av döda fåglar

Alla ringmärkta fåglar som hittas döda är värdefulla för den vetenskapliga fågel-samlingen som finns på riksmuseets sektion för vertebratzoologi.

Närmare 40 ovanliga fågelarter är enligt jaktförordningens 33:e paragraf Statens vilt. Om någon av dessa hittas död och omhändertas (oavsett om den är ringmärkt eller ej) ska polisen ombesörja att den snarast överlämnas till naturhistoriska riksmuseet. Endast

om naturvårdsverket så särskilt beslutat, kan fågeln tillfalla annan mottagare.

Fågelarter som ingår är fiskgjuse, bivråk, tornuggla, hökuggla, berguv, fjälluggla, lappuggla, slaguggla, rördrom, lunnefågel, salskrake, svarthalsad dopping, trana, skärfläcka, gråspett, vitryggig hackspett, mellanspett, kungsfiskare, blåkråka, härfågel, sommargyl-ling, fjällgås, skräntärna, svarttärna, storkar, örnar, glador, falkar och kärrhökar.

Hotade eller försvunna

Nedan följer en förteckning över försvunna, sällsynta och hotade fågelarter i Sverige. Listan är hämtad ur boken Rödlistade ryggrads-djur i Sverige-Artfakta, Ingemar Ahlén & Martin Tjernberg.

Försvunna arter är fåglar som tidigare levt i Sverige men som försvunnit sedan 1850.

Akut hotade arter riskerar att helt dö ut inom en snar framtid. Stora insatser måste göras för att rädda dem.

Sårbara arters överlevnad är inte säkrad på sikt.

Sällsynta arter befinner sig i farozonen eftersom stammarna är små.

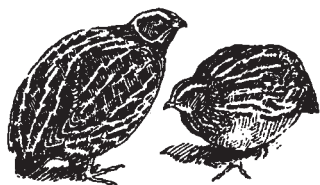
Hänsynskrävande arter kräver artvis utformad hänsyn.

Arter med kursiv stil häckar eller har häckat i Hälsingland under de sista 25 åren.

Försvunna:

Blåkråka
Lunnefågel
Stortrapp
Tornuggla
Vit stork

Härfågel
Mellanspett
Svart stork
Tofslärka

Vaktel. En sårbar art.

Akut hotade:

Svarthalsad dopping
Svartbent strandpipare
Vitryggig hackspett

Fjällgås
Kornsparv

Sårbara:

Ärta
Ängshök
Småfläckig sumphöna
Sydlig kärrsnäppa
Dvärgmås
Skräntärna
Svarttärna
Berglärka

Havsörn
Pilgrimsfalk
Vaktel
Kornknarr
Småtärna
Kentsk tärna
Berguv
Fältpiplärka

Salskrake

Sällsynta:

Myrspov
Fjälluggla
Lappuggla

Tretåig mås
Slaguggla
Härfågel

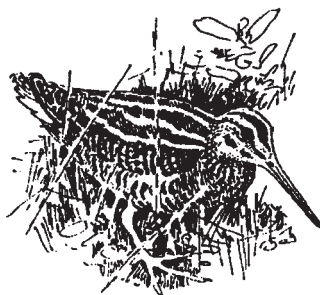
Gråspett
Lundsångare
Pungmes
Nötkråka
Gråsiska (rasen cabaret)

Trastsångare
Nordsångare
Sommargylling
Gulhämpling
Dvärgsparv

Hänsynskrävande:

Smålom
Gråhakedopping
Svarthakedopping
Häger
Sädgås
Stjärtand
Salskrake
Rödglada
Blå kärrhök
Kungsörn
Tornfalk
Tjäder
Trana

Storlom
Storskarv
Rördrom
Sångsvan
Vitkindad gås
Bergand
Bivräk
Brun kärrhök
Duvhök
Fiskgjuse
Jaktfalk
Rapphöna
Skärfläcka

Dubbelbeckasin

Mindre strandpipare
Sydlig ljungpipare
Sydlig brushane
Storspov
Silltrut
Skogsduva
Stenknäck
Mindre hackspett
Backsvala
Mindre flugsnappare

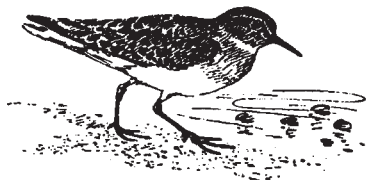
Dvärgbeckasin
Rödspov
Dubbelbeckasin
Labb
Sillgrissla
Kungsfiskare
Spillkråka
Tretåig hackspett
Skäggmes

Exkursioner

Lyckad vadarkväll

Att titta efter rastande vadare på hösten kan vara rätt chansartat. Vädret och framför allt vattenståndet spelar stor roll. Den 12 augusti bar vi iväg till Hälsinglands bästa vadarlokal, Stenöorn utanför Söderhamn, för att pröva vår lycka.

Ganska snabbt kunde vi konstatera att vi hade tur. Mycket fågel rörde sig på de stora blottlagda stränderna. Vi hann bl a se en spovsnäppa och fyra kustpipare innan en kallfront med hård vind och regn drog förbi. I samband med denna landade också ytterligare 12 kustpipare på stranden.

Efter ovädret blev det en mycket trevlig genomgång av de ca 200 vadare som var samlade. 80 större strandpipare, 30-40 brushanar, 10 gluttsnäppor och 15 rödbenor var lätta att artbestämma. Ett 10-tal kärrsnäppor och vardera tre mo- och småsnäppor lite svårare. Enstaka enkelbeckasiner, svartsnäppor, grönbenor, drillsnäppor och en strandkata kompletterade så att hela 14 arter vadare inräknades.

Bland övriga arter på udden väckte sju gamla och tre unga skräntärnor mest uppmärksamhet. I det fina medljuset på kvällen lyste deras näbbar blodröda. En häger, några stjärtänder och flera silver- och fisktärnor rastade också.

På hemvägen passade vi på att stanna vid Borka. Tyvärr hade det hunnit bli rätt mörkt men även här fanns många vadare, huvudsakligen tofsvipor, gluttsnäppor och grönbenor. Tranparet med årets unge stod och sov på strandängen.

En mycket lyckad kväll tyckte vi som deltog.

Ledskär den 24 maj

I våras gjorde fågelklubben sin andra utflykt till Ledskär i nordöstra Uppland. Eftersom det är långt att åka samlades vi redan fyra på morgonen vid Lillfjärden. Glädjande många hade samlats (11 st) vilket gjorde att vi var tvungna att ta tre bilar för att rymmas.

Sista biten tog Mats A, som hade varit där flera gånger förut, täten och strax efter sex var vi framme. Från bilen såg vi en skogsduva, en ganska ovanlig art i Hälsingland.

Förhoppningen med resan var att få se en del lite mer sydliga arter som inte finns hemma, men Ledskär var ganska fågeltomt denna morgon åtminstone jämfört med hur det var vid det förra besöket. En del vanliga vadare gick och födosökte och några hägrar flög förbi. Några sångare sjöng sin morgontrudeltutt men annars var det dåligt med fågelaktiviteten.

Efter vanligt intagande av fika bröt vi upp och åkte till en vik fem kilometer norrut. På vägen dit såg vi en ängshök, en av de arter som vi sökte efter vid Ledskär och som där har sin nordligaste kända häckningsplats i Sverige.

Resans höjdpunkt väntade när vi steg ur bilarna. Snart upptäckte Mats en havsörn sittande på en sten på andra sidan viken och sedan en till. Inom några minuter kunde vi se sju havsörnar, både på marken och uppe i luften. Över en halv timme kunde vi beskåda

Karin och Britt fikar och njuter av solen. Foto: Kersti Bäckström

de ståtliga fåglarna. Ibland var de så nära varandra att man nästan fick in alla samtidigt i tuben

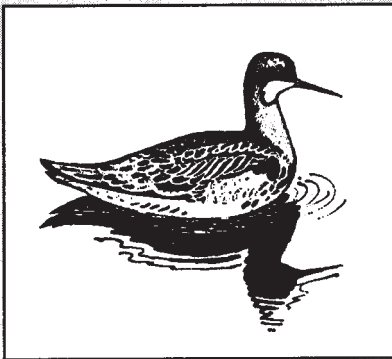
Klockan började närma sig lunchdags och det sista av den medhavda matsäcken förtärdes. Nu splittrades gänget, sex för nöjda hemåt, medan resten försatte söderut till Hjälstaviken, en vik av Mälaren, där det dagen innan hade setts bland annat en tuvsnäppa.

Hjälstaviken var ett mycket fågelrikt område med bl a rördrom, brun kärrhök och fasan.

Någon tuvsnäppa blev det inte men den yngste i gruppen, Pontus, fick sig i alla fall ett kryss, smalnäbbad simsnäppa.

Tre timmars bilfärd väntade och vi sjutiden var vi hemma, ganska mörka allihopa, men nöjda med dagen.

Den *smalnäbbade simsnäppan* häckar ganska allmänt i tjärnar och deltaland i fjällens björk- och videregioner. Övervintrar i stora tal mitt ute på Arabiska havet. Mycket sällsynt på förbisträck (Mats såg en vid Borka i våras och Per Erik ett par i Tunasjön för något år sedan). Ses nästan alltid simmande. Virvlar upp små-

djur genom att simmande snurra runt. Virvelströmmen som bildas gör koncentrationen av smådjur stor och drar även upp annars outhärliga byten till ytan. Honan är grannast, sköter frieriet och lämnar ruvningen åt den orädda hanen. Hon kan även skaffa en till partner och inleda en ny häckning.

Fåglar på CD-ROM

I föregående nummer av Nattvakan presenterades tre bra fågelböcker som man har nytta av som fågelintresserad.

Här kommer en presentation av tre av de CD-rom skivor som har kommit ut under det senaste året. Vi kan rekommendera ett inköp av någon av dessa.

Den sjungande fågelboken

Nu är vintern snart här, och man ser fåglar som samlar sig för flytten söderut. - Men vad var det för fåglar nu igen?

Med *Den sjungande fågelboken* kan du få hjälp med att hitta den fågel du såg. Genom att välja egenskaper som storlek, färg, form eller kanske platsen du såg, kan du kanske avgöra att det var en sångsvan du såg.

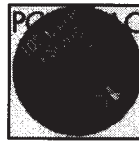
Den sjungande fågelboken är en interaktiv uppslagsbok där du hittar 260 av våra vanligaste fåglar. CD-skivan innehåller också fågelmiljöer och ett kunskapsspel. Det är kul och spännande och man blir snabbt bättre på att identifiera fåglar, som man kanske annars inte skulle känna igen. Alltsammans med bilder, ljud och naturligtvis film och kommentarer från en av Sveriges mest älskade naturfilmare Jan Lindblad.

I en mycket genomarbetad produktion har man förvaltat arvet efter Jan Lindblad väl. Jan Lindblad dog 1987, men har efterlämnat en nästan outtömlig skatt av filmat material, foton och ljudupptagningar. Hans filmer från hela världen har setts av praktiskt taget alla svenskar. Ändå blev han kanske mest känd för sitt fågelintresse. Det är Jans son som har

varit med och producerat CD-skivan, som innehåller många av de kända filmsekvenserna och ljudinspelningarna.

100 fåglar i Sverige

100 fåglar i Sverige är ett helsvenskt interaktivt program som riktar sig till alla som vill lära sig våra vanligaste fåglar. Det är ett

komplement till fågelboken som både är underhållande och som underlättar inhämtandet av kunskaper. Med programmets hjälp lär du dig hur fåglarna ser ut och låter på ett sätt som vanliga fågelböcker och skivor inte klarar av. Med målinriktade tester kan du systematiskt lära in arterna i din egen takt.

Programmet levereras på en fullmatad CD-ROM-skiva med högupplösta fågelbilder, utbredningskartor, faktatexter samt över 40 minuter digitalt inspelade läten av högsta kvalitet. Allt ingående material har svenska upphovsmän.

Du kan avgränsa arturvalet till de 60 vanligaste fåglarna genom att välja Enkel version eller arbeta med samtliga 100 arter i Komplet version. Väljer du Enkel version är funktioner och faktatexter något anpassade till yngre användare.

Fåglarna är indelade i kategorier med hänsyn till vilka naturtyper (biotoper) de vanligen vistas i.

Fåglar i skogen (38), kulturlandskapet (27), vid sjöar och våtmarker (20) och fåglar

vid havskusten (15). Du arbetar alltid med en kategori i taget. Från programmets "Huvudmeny" väljer du vad du vill göra.

Innan du testar din förmåga att artbestämma fåglarna till utseende och/eller läten kan du lära in arterna i en takt som passar dig. Du väljer då "Allmänt om fåglarna" (Aof) eller "Specifikt om lätena" (Sol) ifrån "Huvudmeny".

Aof visar bilder på fåglarna, du kan lyssna till dem, läsa fakta och se utbredningskartor. Sol används specifikt då du vill lära in läten och läsa utförligare fakta om arternas läten.

Du kan kontrollera din förmåga att känna igen fåglarna genom att låta programmet testa dig på alla arter inom en kategori. Det finns artbestämningstester utifrån såväl utseende som för läten.

Du kan successivt höja svårighetsgraden på de kunskapstester du genomför. Med olika inställningar kan du välja en nivå som passar dina aktuella kunskaper.

Dina testresultat jämförs mot olika "Topp-listor". Du får poäng för rätta svar och avdrag om du utnyttjar extra svarschanser. Du kan alltså "tävla" mot dig själv eller mot andra användare.

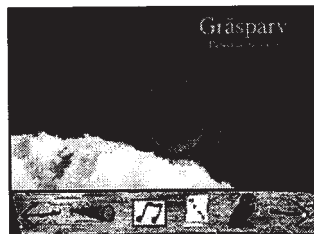
Du får alltid veta vad en fågel heter på svenska, engelska och vetenskaplig latin. Dessutom kan du använda engelska eller latin som "huvudspråk" för artnamnen och kan då också utnyttja testerna till att lära in namnen på dessa "språk".

Programmets "ultimata" test på "Expert-nivå" är förmodligen att identifiera arternas läten genom att skriva in rätt namn på vetenskaplig latin.

Svenska fåglar och deras läten

Vet du att:

- * Berguven är Europas största uggle.
- * Ejdern kan dyka ner till 30 meters djup för att hämta föda.

* Storskrakens ungar försöker springa på vat-
tenytan vid fara.

* Havsörnen ökar i antal igen efter att ha
drabbats hårt av miljögifter.

* Strandskatan kan bli upp till trettio år gam-
mal.

* Korpen har en imponerande förmåga att
härmna ljud, även mänskligt tal.

* Spillkråkans trumvirvel kan höras på mer
än en kilometers avstånd.

* Tornseglaren flyger hela vägen till Afrika
och hem igen utan att vila.

Detta och mycket mer om 114 svenska fåglar berättar Jan Danielson, känd från TV:s naturprogram, för dig. Samtidigt ser du ett foto av fågeln ute i naturen. Vill du studera fågeln närmare, tittar du på en detaljerad teckning. Du kan också göra en utskrift av faktatexten och teckningen i färg eller svart-vitt och samla i en pärm.

Du kan förstås också lyssna till hur varje fågel låter! Sten Wahlström, som du kanske känner från radions Pausfågel, har i mer än fyrtio år samlat fågelljud i hela vårt land. Nu har du möjlighet att både titta på ett foto av fågeln och samtidigt lyssna till fågelns läte.

Förutom faktadelen innehåller *Svenska fåglar och deras läten* även Fågelspelet, där du på ett lekfullt och roligt sätt utan prestationskrav kan testa dina kunskaper om fågel-läten.

Svenska fåglar och deras läten är ett utmärkt uppslagsverk i hemmet.

Rapport från ringmärkningen

Redan i slutet av juli började arbetet inför höstens ringmärkning. Kenneth och jag gjorde i ordning märkplatserna, dvs röjde bort tistlar, vass och annan vegetation som hade växt upp under sommaren. Det var ett ganska hårt jobb i värmen för där det förra året fanns stora gator i vegetationen var det nu helt igenvuxet.

Själva märkningen startade den sista juli och ganska snart förstod vi att många av de arter som flyttar tidigt hade lyckats bra med sina häckningar tack vare den fina sommaren. Rekordfångster av de flera arter noterades. Årsrekord blev det för bl a rörsångare, trädgårdssångare, sävsångare, törnsångare och trädpiplärka.

I augusti fångade vi en rörsångare som vi ringmärkte året innan. Den återkom alltså efter att ha tillbringat vintern i Afrika. Även en lövsångare som var märkt i fjol återfångades.

Ny märkart för året var två kärrsångare som märktes i början av augusti.

Lika tur som i fjol hade vi inte på den excursion som fågelklubben anordnade den 30/8. Trots bra märkningsväder, klart och lugnt, fångades bara 40 fåglar under sex timmars märkning.

Blåhakarna var som förra året ca en vecka senare än tidigare men när de kom så kom de i rekordantal. Hela 163 stycken fångades med en högsta dagssiffra på 28 st.

I början av september så ringmärktes fågel nummer 10 000 på Reffelmansviken, under hösten, sedan starten 1987.

I skrivandets stund, slutet av september, ligger fjolårets rekordsumma (1 926) inom räckhåll.

Lars Göran Lindström

Rapportera om du hittat en ring med adressen RIKSMUSEUM STOCKHOLM!

Önskvärd information:

När gjordes fyndet?

Var någonstans hittades fågeln? Ange fyndplats och gärna avstånd till närmaste större ort.

Detaljer kring fyndet. Hur påträffades fågeln? Om fågeln var död ange om möjligt hur länge den kan ha varit död, t ex om den var färsk eller ruttet, samt om det gick att bedöma dödsorsak.

Om ringen påträffats utan rester av någon fågel ange även detta.

Sänd om möjligt med ringen - gärna i utplattat skick, fasttejp på ett papper. Uppge ringnumret också i brevet - ringar kan ibland krypa igenom kuvertet och försvinna.

Ditt namn och din adress (gärna också telefonnummer).

Vänligen sänd informationen till:

Ringmärkningscentralen

Naturhistoriska riksmuseet

Box 50 007

104 05 Stockholm

Glöm inte att ange din fullständiga adress. Alla som rapporterar ett fynd får ett svarsbrev som bl a innehåller uppgifter om var och när fågeln blev ringmärkt.

Berguv Nord

Historik

För att söka avvärja en katastrof för Norrlands berguvar bildades år 1977 projekt Berguv Nord. Det har sin förebild i projekt Berguv Sydväst som visat att en berguvstam i en landsända åter kan bli livskraftig genom bla avelsarbete och återutsättningar.

Den största och nästan enda orsaken till uvstammens minskning är människan - både direkt och på omvägar. Förr var förföljelse och fångst av berguvar vanligt. Berguven fridlystes år 1950.

Idag har mer svårbemästrade och smygande hot dykt upp: Miljögifter, ökade friluftaktiviteter i markerna, avverkningar, tåktverksamhet, kraftledning, transformatorer och vägar stör och förändrar berguvens naturliga miljöer.

Målsättning

Att bevara de naturligt förekommande arterna i livskraftiga och självreproducerande populationer inom hela deras utbredningsområde.

Att förhindra genetisk utarmning genom att bibehålla en god individrikedom och en varierande artsammansättning.

Att verka för skydd samt en ökning och stabilisering av populationerna för hotade och sårbara arter.

Att genom anpassning av olika verksamheter, så långt som möjligt undvika att sällsynta och hänsynskrävande arter missgynnas.

Verksamhet

Dokumentera faktorer som kan påverka berguvspopulationen i Norrland.

Hålla häckningsplatser under uppsikt.

Samarbeta med myndigheter, markägare, kraftbolag m fl.

Verka för att hindra störande verksamhet och negativa miljöförändringar.

Genom uppfödning, utsättning och andra åtgärder förstärka den befintliga uvstammen. Sprida information om värdet av att bevara berguven som ett naturligt inslag i vår fauna. Faunavårdsarbete-fågelskyddsverksamhet och rådgivning.

Resultat

1977 fanns 2 par och 7-8 ensamma hannar i hela Norrland.

Från 1982 till 1996 har 1214 ungar släppts ut i frihet.

1996 fanns 88 par i totalt 154 berguvsrevir fördelat över hela Norrland.

I samband med Berguv Nord's 20-års jubileum i Gideåbruk, nära Örnköldsvik, kom det ut felaktiga uppgifter om att verksamheten ska avvecklas. Bl a Gävle-Dala Nytt hade en snutt om detta.

Ingenting är ännu bestämt hur avtrappningen av projektet kommer att ske. Helt klart är i alla fall att fältinventeringar av det frihäckande beståndet kommer att fortsätta många år framöver.

Berguv Nord 20 år-Jubileumsskrift heter en nyutkommen 128-sidig skrift som behandlar mängder av intressanta fakta kring den mytomspunna berguven. Ring Mats Axbrink 0650-963 87 så tar han emot beställningar på skriften. Priset är ännu inte fastställt men det kommer att vara prisvärt.

Rätta tävlingssvar

Rätta svar på bildrebusarna i föregående nummer.

- 1 Grålira
- 2 Sandlöpare
- 3 Roskarl
- 4 Brun glada
- 5 Domherre
- 6 Tornseglare
- 7 Fjällpipare
- 8 Buffelhuvud
- 9 Vittrut
- 10 Skäggmes
- 11 Kungsfiskare
- 12 Ringduva

Vinnare blev Bertil Faxeus, Iggesund.

Tävling

Denna gång blir det åter att lösa ordgåtor. Vilka fåglar döljer sig under följande ord och meningar. Några fler arter än tidigare finns inte häckande i vårt land men alla, utom två i Afrika, finns i Europa. Som vanligt skickar ni svaren till Lars Göran Lindström, Slättervägen 13, 824 40 Hudiksvall. En fågelbok blir första pris. Svaren vill jag ha senast den sista november. Skicka in svaren även om ni inte kan alla. Flest antal rätt vinner.

- 1 Litet fotbollslag i Norrbotten.
- 2 Reptilrovfågel
- 3 20 flaskor i kylen
- 4 Agda uppe i fjällen
- 5 Strandåderlåta
- 6 Almanack fågel
- 7 Påverkad huvudstad

- 8 Lax är med på bröllop
- 9 Trist insektsfångare
- 10 Jämmerflicka
- 11 Ansenlig förbindelse mellan våningarna
- 12 Asätare som lever i celibat
- 13 Usch finns det mycket av i Sahara
- 14 Blir Enok Sarri om han är uppe och tittar på midnattssolen.
- 15 Chokladfågel
- 16 Blomgadd
- 17 Jätte som ristade in ett v
- 18 Ämnar gripa
- 19 En färgads ria
- 20 Skidgymnasieort
- 21 Smådjur i skala
- 22 Liten sportklubb som har pengar att vänta
- 23 Mörk tidsvagn
- 24 Musiker i Gobi
- 25 Edit Piaf när hon var i en viss del av Frankrike.

Fortsättning från sidan 3

stannade kvar och häckade framgångsrikt. För övrigt verkar den extremt varma sommaren gjort att många arter häckat med god framgång, alltifrån stora arter som trana, tjäder och skärgårdsfåglar ner till insektsätande tättingar.

Den hittills gångna delen av hösten har präglats av envisa nordvästvindar vilket brukar innebära fågelfattiga marker. De länge väntade fjällgässen dök i alla fall upp 9 september och gruppen om 23 fåglar innehöll åtta ungar. I början av oktober kunde Eder ordförande gotta sig åt en kungsfågelsångare ute på Kuggören och deltagarna i World Bird Watch Day (som det blev lite strul med!) kunde glädja sig åt fem havsörnar, tre gråspettar och en skärpiplärka någon dag senare.

På Reffelmansviken ringmärktes en snösiska och trädlärka noterades två dagar i följd i slutet av september. Även en nötkråka sågs under hösten.

*P*rogram senhöst och vinter

Samling där inte annat anges är alltid vid Lillfjärdens utfodringsplats.

Senhöstens hemligheter 8/11

Samling: 07.00

Ansvarig: Bo Fagerström (0650-59 51 58)

Det har sagts förr, men det förtjänar att upprepas. Senhösten kan bjuda på många roliga och intressanta överraskningar. Vi styr sannolikt kosan mot Hornslandet och letar efter örnar samt nordliga arter såsom jaktfalk, tallbit, snösiska, vinterhämling, bergand, slaskrake mm mm.

Innemöte med bildvisning 20/11

Samling: 19.00 vid Räddningstjänsten lokaler i södra delen av Hudiksvall.

Ansvarig: Lars-Göran Lindström (0650-141 21)

Vi tittar bland annat på bilder av Ville från Runde och Pontus bilder från Skåne. Ta gärna med egna alster.

Sjöfågelräkning vid Nordanstigskusten 6/12

Samling: 07.30 i Hudiskvall och 08.00 vid Statoil, Harmånger.

Ansvarig: Mats Axbrink (0650-963 87) och Owe Nygren (0652-300 22)

Vid den här tiden är Nordanstigskusten fortfarande lättillgänglig och isfri, dessutom rasar ofta stora mängder ånder. Hur många är de och vilka arter kan man se, är frågor vi försöker ta reda på. Bland vanliga arter som knipa, ejder och storskrake letar vi efter ovanliga övervintrare som vigg, småskrake, svärta, sjöorre m fl. Om tillräckligt många kommer så delar vi upp oss i flera "lag" som kollar av olika kuststräckor. Ta med extra varma kläder och anteckningsmaterial.

Nyårsexkursion 1/1

Samling: 08.00

Ansvarig: Mats Axbrink

Kolla gärna in artikeln i Nattvakan 1/97 för att få inspiration till att kliva upp tidigt på nyårsdagen. "Sova får man göra när man blir gammal" (känt fältbiologuttryck).

NATURBOKHANDELN

Sveriges Ornitologiska Förening

KVALITET!

LÅGPRIS!

KIKARE av hög kvalitet: Tubkikare, handkikare, minikikare, nybörjarkikare, stativ m.m.

NATURBÖCKER från hela världen om fåglar, växter, däggdjur, områden/resor, barnböcker och mycket mer...

FRITIDSKLÄDER förutom Fjällräven och Helly Hansen även Thomas Cook Adventure och Nokia-stövlar.

NATURLJUD CD-skivor och ljudkassetter med fågelsång och naturljud från hela världen.

M.M. Lappar, artlistor, anteckningsböcker, sittedynor, rovfågelsiluetter, bird-feeders m.m., m.m.

Medlemmar i SOF har 10% rabatt på alla böcker, CD, ljudkassetter och fritidskläder.

Skicka efter vår katalog-gratis!

Tre goda skäl att välja Naturbokhandeln

PRISET

Originalprodukter alltid till lägsta pris (jämför gärna!) och inga dolda kostnader!

FÖR FÅGLARNA

Helt ägt av SOF-allt överskott går till föreningens arbete med fågelskydd, fågelforskning och främjandet för fågelintresset.

SERVICE

Varor i lager-snabba leveranser, stort sortiment, reservdelar, ansvar och kunskande.

Prisexempel på kvalitetskikare (november 1995)
Priserna kan komma att justeras uppåt eller nedåt-ring för aktuella priser.

Kowa TSN1 utan okular.....	5 290 kr
Okular TSN 30x w.....	2 190 kr
Kowa TS 611 utan okular.....	3 790 kr
Okular TS 611 27x w.....	1 490 kr
Zeiss 10x40 BGAT'P'.....	9 990 kr
Swarowski 8x30 SLCWB.....	6 490 kr
Swift Audubon 8,5x44 SOF.....	2 690 kr

Beställ per POSTORDER, med snabba leveranser till minimala kostnader.

Ordertelefon:
0485-441 00

Naturbokhandeln

Sveriges Ornitologiska Förening
Stenhusa gård, Stenåsa
380 62 Mörbylånga

